

קורס תכנות

שיעור שלישי: בקרת זרימה,
לולאות

המרה - Casting

- ממירים את הטיפוס של הביטוי

```
int num1 = 7, num2 = 2;  
double num3 = 5.7, result = 0.0;  
  
result = num1/num2;  
  
result = (double)num1/num2;  
  
num3 = (int)num3;
```

num1	num2	num3	result
7	2	5.0	3.0

קלט של ערכי משתנים - scanf

- ברוב התוכניות נרצה לעבוד על **קלט שמכניס המשתמש**.
- הפונקציה **scanf** קולטת ערך מהמשתמש לתוך משתנה.

```
scanf( "%d %lf", &student_num, &average) ;
```

- המחשב ממתין לקלט מהמשתמש.
- אחרי הקשת הקלט על המשתמש להקיש Enter.
- המחשב מכניס את הקלט למשתנה שצוין.
- סימוני הקלט זהים לסימוני ההדפסה ב- printf.
- **לפני שם המשתנה יש לשים את הסימן &**.

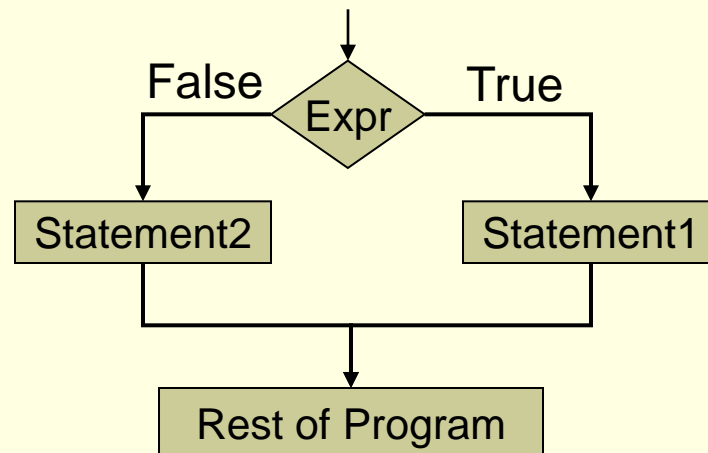
מילים שמורות

- **מילים שמורות** הן מילים בשפת C
 - כגון: if, else, int...
 - אסור להשתמש בהן כשמות משתנים או פונקציות

משפט if-else

```
if ( expression )  
    statement1  
else  
    statement2
```

- אם התנאי מתקיים יתבצע משפט 1 אחרת יתבצע משפט 2

- במקרים רבים נשתמש בבלוקים של משפטים בתוך if-else.

מה אם יש יותר משני מצבים?

• אפשר לרשום:

```
if (condition)
  command;
else
  if (condition)
    command;
  else
    if (condition)
      command;
    else
      command;
```

(אפשר להחליף פקודה בבלוק של פקודות)

בשביל הקריאות נדאג ש- else יופיע מתחת ל- if התואם

בחירה בין יותר משני מצבים - דוגמא

תרגום לציון אמריקאי

```
if (grade >= 90) ← האם הציון מעל 90?  
    printf("A\n");  
else  
    if (grade >= 80) ← האם הציון מעל 80?  
        printf("B\n");  
    else  
        if (grade >= 70) ← האם הציון מעל 70?  
            printf("C\n");  
        else  
            printf("Failed\n");
```

בחירה בין יותר משני מצבים - switch

- פקודת ה-switch משמשת להשוואה עם ערכים קבועים מראש
- במקרים כאלה נוחה יותר לשימוש מ-if-else מרובים

דוגמה ל- switch: תרגום ציון אמריקאי לטווח מספרים

```
char grade;
scanf("%c", &grade);
switch (grade)
{
    case 'A':
        printf("90 - 100\n");
        break;
    case 'B':
        printf("80 - 89\n");
        break;
    case 'C':
        printf("70 -79\n");
        break;
    default:
        printf("Failed\n");
}
```

דוגמה ל- switch: תרגום ציון אמריקאי לטווח מספרים

```
char grade;
scanf("%c", &grade);
switch (grade)
{
    case 'A':
        printf("90 - 100\n");
        break;
    case 'B':
        printf("80 - 89\n");
        break;
    case 'C':
        printf("70 - 79\n");
        break;
    default:
        printf("Failed\n");
}
```

הביטוי שערכו נבדק – הוא יכול להיות כל ביטוי מטיפוס בדיד (תו או מספר שלם).

דוגמה ל- switch: תרגום ציון אמריקאי לטווח מספרים

```
char grade;
scanf("%c", &grade);
switch (grade)
{
    case 'A':
        printf("90 - 100\n");
        break;
    case 'B':
        printf("80 - 89\n");
        break;
    case 'C':
        printf("70 - 79\n");
        break;
    default:
        printf("Failed\n");
}
```

הביטוי שערכו נבדק – הוא יכול להיות כל ביטוי מטיפוס בדיד (תו או מספר שלם).

הבדיקה היא אם הביטוי הנ"ל שווה לאחד מהקבועים הרשומים (לפי הסדר)

דוגמה ל- switch: תרגום ציון אמריקאי לטווח מספרים

```
char grade;
scanf("%c", &grade);
switch (grade)
{
    case 'A':
        printf("90 - 100\n");
        break;
    case 'B':
        printf("80 - 89\n");
        break;
    case 'C':
        printf("70 - 79\n");
        break;
    default:
        printf("Failed\n");
}
```

הביטוי שערכו נבדק – הוא יכול להיות כל ביטוי מטיפוס בדיד (תו או מספר שלם).

הבדיקה היא אם הביטוי הנ"ל שווה לאחד מהקבועים הרשומים (לפי הסדר)

אם נמצא שוויון, כל הפקודות משם ועד סוף ה-switch מבוצעות (או עד break) (אפשריים גם בלוקים של פקודות)

דוגמה ל- switch: תרגום ציון אמריקאי לטווח מספרים

```
char grade;
scanf("%c", &grade);
switch (grade)
{
    case 'A':
        printf("90 - 100\n");
        break;
    case 'B':
        printf("80 - 89\n");
        break;
    case 'C':
        printf("70 - 79\n");
        break;
    default:
        printf("Failed\n");
}
```

הביטוי שערכו נבדק – הוא יכול להיות כל ביטוי מטיפוס בדיד (תו או מספר שלם).

הבדיקה היא אם הביטוי הנ"ל שווה לאחד מהקבועים הרשומים (לפי הסדר)

אם נמצא שוויון, כל הפקודות משם ועד סוף ה-switch מבוצעות (או עד break) (אפשריים גם בלוקים של פקודות)

אם מופיעה הפקודה break קופצים לפקודה הראשונה שאחרי ה-switch

דוגמה ל- switch: תרגום ציון אמריקאי לטווח מספרים

```
char grade;
scanf("%c", &grade);
switch (grade)
{
    case 'A':
        printf("90 - 100\n");
        break;
    case 'B':
        printf("80 - 89\n");
        break;
    case 'C':
        printf("70 - 79\n");
        break;
    default:
        printf("Failed\n");
}
```

הביטוי שערכו נבדק – הוא יכול להיות כל ביטוי מטיפוס בדיד (תו או מספר שלם).

הבדיקה היא אם הביטוי הנ"ל שווה לאחד מהקבועים הרשומים (לפי הסדר)

אם נמצא שוויון, כל הפקודות משם ועד סוף ה- switch מבוצעות (או עד break) (אפשריים גם בלוקים של פקודות)

אם מופיעה הפקודה break קופצים לפקודה הראשונה שאחרי ה- switch

default מבוצע אם לא נמצאה אף התאמה (אופציונאלי)

מבנה כללי של switch

ביטוי בדיד – תוצאתו היא מס' שלם או תו

```
switch (ביטוי בדיד)
```

```
{
```

```
  case קבוע1:
```

```
    פקודה או פקודות
```

```
    break; (אופציונלי)
```

```
  case קבוע2:
```

```
    פקודה או פקודות
```

```
    break; (אופציונלי)
```

```
  ...
```

```
  default: (אופציונלי)
```

```
    פקודה או פקודות
```

```
}
```

- אם לא שמים break בין מספר cases אז אותן פקודות יבוצעו עבור מקרים שונים

- default לא חייבת להיות המקרה האחרון

- אסור שיופיעו שני cases בעלי אותו הערך

מבנה כללי של switch

לא נשים break כשנרצה לעשות אותו דבר בכמה מקרים. לדוגמא:

```
switch (tav)
{
    case '0':
    case '2':
    case '4':
    case '6':
    case '8':
        printf("It's an even digit\n");
        break;
    case '1':
    case '3':
    case '5':
    case '7':
    case '9':
        printf("It's an odd digit\n");
        break;
    default:
        printf("It's not a digit\n");
}
```

השורה תבוצע אם התו הוא
סיפרה זוגית

השורה תבוצע אם התו הוא
סיפרה אי-זוגית

בכל מקרה אחר

לולאות

לולאות - דוגמא

מה לדעתכם עושה התוכנית הבאה?

```
#include <stdio.h>
```

```
int main()
```

```
{
```

```
    int i=1;
```

כל עוד i קטן או שווה ל-10


```
    while ( i <= 10 )
```

```
    {
```

```
        printf("%d\n", i);
```


נדפיס את הערך של i


```
        i=i+1;
```

```
    }
```

נעדכן את הערך של i


```
    return 0;
```

```
}
```

לולאות

- מהן לולאות?

- סוגי לולאות:

- while

- for

- do-while

- כיצד שוברים לולאה?

- break

- continue

מהן לולאות

לולאה:

- קטע קוד שיכול להיות מבוצע מספר פעמים ברצף
- קטע הקוד יבוצע כל עוד תנאי מסוים מתקיים

שימושים בלולאות:

- בקרת זרימה
- מאפשרות ביצוע פעולה מסוימת מספר פעמים ברצף

מכנה משותף של לולאות:

- איתחול (**initialization**)
- תנאי (**condition**)
- שינוי המצב הנוכחי (**increment / update**)

לולאת while

דרך פעולה:

- נאתחל את המשתנים הקשורים לתנאי
- כל עוד התנאי מתקיים:
 - נבצע קבוצת פקודות
 - נבצע פקודת עדכון שתשפיע על חישוב התנאי

```
initialize stuff...  
while (condition)  
{  
    do something ...  
  
    increment ...  
}
```

הדפסת המספרים מ-1 ועד 10

```
#include <stdio.h>
```

```
int main()
```

```
{
```


```
int i=1;
```

אתחול


```
while ( i <= 10 )
```

תנאי


```
{
```

```
printf("%d\n", i);
```

```
i=i+1;
```

```
}
```

קידום


```
return 0;
```

```
}
```

לולאות – בדיקת ראשוניות

```
#include <stdio.h>
```

```
int main()
```

```
{
```

```
    int num, i=2;
```

```
    scanf("%d", &num);
```

```
    while ( num % i != 0 )
```

```
        i=i+1;
```

```
    if (i != num)
```

```
        printf("%d is divided by %d\n", num, i);
```

```
    else
```

```
        printf("%d is prime\n", num);
```

```
    return 0;
```

```
}
```

• מספר ראשוני:

• מספר טבעי גדול מ-1 המתחלק

ללא שארית בעצמו וב-1 בלבד

האם קיים מספר בין 1 ל- num
המחלק את num ללא שארית?

לולאות אינסופיות

- אם לא נגדיר כראוי:

- את אתחול המשתנים המשפיעים על התנאי
- את התנאי עצמו כך שיהיה תלוי בערכו של משתנה אחד לפחות
- פקודה אחת (לפחות) המתבצעת כחלק מהלולאה ומשנה את ערכו של המשתנה המשפיע על התנאי

לולאה
אינסופית

```
while ( i > 0 )  
{  
    printf(":( \n");  
    i = i + 1;  
}
```

```
while ( 5 > 4 )  
{  
    printf("*\n");  
    i = i + 1;  
}
```

```
i = 1;  
while ( i > 0 )  
{  
    printf(":-) \n");  
}
```


לולאות שלא מבוצעות

```
#include <stdio.h>
```

```
int main()
```

```
{
```

```
    int num, i=2;
```

```
    scanf("%d", &num);
```

```
    while ( num % i != 0 )
```

```
        i=i+1;
```

```
    if (i != num)
```

```
        printf("%d is divided by %d\n", num , i);
```

```
    else
```

```
        printf("%d is prime", num);
```

```
    return 0;
```

```
}
```

אם num זוגי הלולאה לא תתבצע

מה עושה התוכנית הבאה?

```
#include <stdio.h>

int main()
{
    int i=1, result=1;

    while ( i <= 10 )
    {
        result = result * 2;
        i++;
    }

    printf("The result is %d\n", result);
    return 0;
}
```

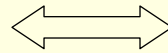
חישוב הערך של 2^{10}

לולאת while

- מבנה הלולאה
- דוגמאות
- לולאה אינסופית
- **שאלות?**

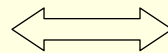
כתיבה מקוצרת של פעולות

```
a += 2;
```


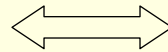
```
a = a + 2;
```

```
b -= 3;
```


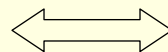
```
b = b - 3;
```

```
c *= 4;
```


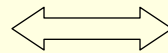
```
c = c * 4;
```

```
d /= 5;
```



```
d = d / 5;
```

```
e %= 5;
```



```
e = e % 5;
```

כתיבה מקוצרת של פעולות

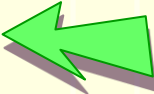
`f++;` `f = f + 1;`

- קודם יוחזר ערך המשתנה ואח"כ נקדם את ערכו ב-1:

<code>j</code> שווה ל-5.		<code>i = 5;</code>
<code>i</code> שווה ל-6.		<code>j = i++;</code>

`++f;` `f = f + 1;`

- קודם נקדם את ערך המשתנה ב-1 ואח"כ נחזיר את ערכו:

<code>j</code> שווה ל-6.		<code>i = 5;</code>
<code>i</code> שווה ל-6.		<code>j = ++i;</code>

כתיבה מקוצרת של פעולות

$g--;$ $g = g - 1;$

- קודם יוחזר ערך המשתנה ואח"כ נוריד את ערכו ב-1:

j שווה ל-5. $i = 5;$
 i שווה ל-4. $j = i--;$

$--g;$ $g = g - 1;$

- קודם נוריד את ערך המשתנה ב-1 ואח"כ נחזיר את ערכו:

j שווה ל-4. $i = 5;$
 i שווה ל-4. $j = --i;$

לולאות for

```
for (פקודת עדכון; תנאי ביצוע; פקודת אתחול)
{
    פקודות
}
```

בדוגמא:

```
for ( i = 1; i<=10 ; i++)
    printf("%d\n", i);
```

- קודם מבוצעת פקודת האתחול פעם אחת.
- אז נבדק תנאי הביצוע – אם הוא מתקיים אז נכנסים ללולאה.
- בסיום פקודות הלולאה, מבוצעת פקודת העדכון
- אז שוב נבדק תנאי הביצוע ונכנסים ללולאה אם הוא מתקיים
- וחוזר חלילה, עד שהתנאי לא מתקיים.

```
#include <stdio.h>
int main()
{
    int i;

    for (i = 1; i<=10; i++)
        printf("%d\n", i);
    return 0;
}
```

וחוזר חלילה...

מה עושה התכנית הבאה?

```
#include <stdio.h>
```

```
int main()
```

```
{
```

```
    int i,result=1;
```

```
    for ( i=1; i <= 20; i++ )
```

```
        result = result * 2;
```

```
    printf("The result is: %d\n", result);
```

```
    return 0;
```

```
}
```

התוכנית מחשבת את הערך של 2^{20}

מה עושה התכנית הבאה?

```
#include <stdio.h>

int main()
{
    int i,result=1;

    for ( i=1; i <= 10; i++ )
        result = result * i;

    printf("The result is: %d\n", result);
    return 0;
}
```

התוכנית מחשבת את הערך של 10!

for לעומת while

```
#include <stdio.h>

int main()
{
    int i,result=1;

    for ( i=1; i <= 10; ++i )
        result *= i;

    printf("Result is %d", result);
    return 0;
}
```

```
#include <stdio.h>

int main()
{
    int i,result=1;
    i=1;
    while ( i <= 10 )
    {
        result *= i;
        ++i;
    }

    printf("Result is %d", result);
    return 0;
}
```

כל מה שניתן לעשות בלולאת for ניתן לעשות בלולאת while ולהפך.

for לעומת while

- לולאות for:

- כשרוצים לבצע משהו בצורה סדרתית
- מספר הפעמים (איטרציות) ידוע מראש
- עבור הערכים 1 ועד n

- לולאות while:

- כשרוצים לבצע משהו מספר לא ידוע של פעמים
- כל עוד i קטן מ- 10
- כל עוד x זוגי

לולאות - אתחול ועדכון

```
for ( i=0, j=4; i+j < 100; i+=5,--j )  
{  
    do something ...  
}
```

אתחול:

- מותר לבצע מספר פקודות אתחול

עדכון:

- מותר לבצע מספר פקודות עדכון
- פקודת עדכון יכולה להיות **כל פקודה** המשנה את ערך משתנה התנאי

לולאות מקוננות

- לולאות יכולות להיות חלק מלולאות אחרות:

```
for ( i=0; i < 10; ++i )
{
    for ( j=i; j < 10; ++j )
        printf("*");

    printf("\n");
}
```

```
*****
*****
*****
*****
*****
*****
*****
***
**
*
```

מה עושה התכנית הבאה?

```
#include <stdio.h>

int main()
{
    int i=0,j=0;

    for ( i=1; i <= 10; i++ )
    {
        for ( j=1; j <= 10; j++ )
            printf("%d ", i*j);

        printf("\n");
    }

    return 0;
}
```

התוכנית מדפיסה את לוח הכפל

```
1 2 3 4 5 6 7 8 9 10
2 4 6 8 10 12 14 16 18 20
3 6 9 12 15 18 21 24 27 30
4 8 12 16 20 24 28 32 36 40
5 10 15 20 25 30 35 40 45 50
6 12 18 24 30 36 42 48 54 60
7 14 21 28 35 42 49 56 63 70
8 16 24 32 40 48 56 64 72 80
9 18 27 36 45 54 63 72 81 90
10 20 30 40 50 60 70 80 90 100
```

סידור הפלט

```
#include <stdio.h>

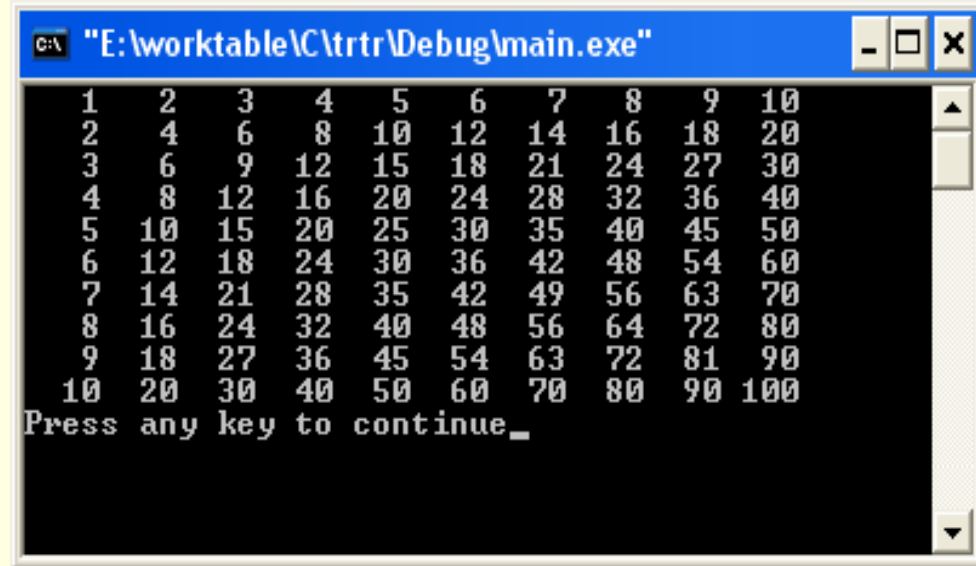
int main()
{
    int i=0,j=0;

    for ( i=1; i <= 10; i++ )
    {
        for ( j=1; j <= 10; j++ )
            printf("%4d", i*j);

        printf("\n");
    }

    return 0;
}
```

התוכנית מדפיסה את לוח הכפל


```
"E:\worktable\C\trtr\Debug\main.exe"
1  2  3  4  5  6  7  8  9 10
2  4  6  8 10 12 14 16 18 20
3  6  9 12 15 18 21 24 27 30
4  8 12 16 20 24 28 32 36 40
5 10 15 20 25 30 35 40 45 50
6 12 18 24 30 36 42 48 54 60
7 14 21 28 35 42 49 56 63 70
8 16 24 32 40 48 56 64 72 80
9 18 27 36 45 54 63 72 81 90
10 20 30 40 50 60 70 80 90 100
Press any key to continue_
```


לולאות do-while

```
initialize ...  
  
do  
{  
    do something ...  
    increment ...  
}  
while ( condition );
```

ההבדל בין **do-while** ל-**while**:

- גוף הלולאה מבוצע לפחות פעם אחת (אפילו אם התנאי לא מתקיים לעולם)
- התנאי נבדק רק לאחר ביצוע גוף הלולאה

לולאות do-while

```
#include <stdio.h>

int main()
{
    int i=1;

    do
    {
        printf("%d\n", i);
        i++;
    }
    while (i < 10);

    return 0;
}
```

לולאות do-while

```
#include <stdio.h>

int main()
{
    int i=1;

    do
    {
        printf("%d\n", i);
        i++;
    }
    while (i < 10);

    return 0;
}
```

```
#include <stdio.h>

int main()
{
    int i=1;

    while (i < 10)
    {
        printf("%d\n", i);
        i++;
    }

    return 0;
}
```

לולאות do-while

```
#include <stdio.h>
```

```
int main()
```

```
{
```

```
int i=11;
```

```
do
```

```
{
```

```
printf("%d\n", i);
```

```
i++;
```

```
}
```

```
while (i < 10);
```

```
return 0;
```

```
}
```

תנאי הלולאה לא מתקיים

פלט: "11"

```
#include <stdio.h>
```

```
int main()
```

```
{
```

```
int i=11;
```

```
while (i < 10)
```

```
{
```

```
printf("%d\n", i);
```

```
i++;
```

```
}
```

```
return 0;
```

```
}
```

אין פלט

לולאת do-while

שימוש נפוץ:

- קבלת קלט מהמשתמש שוב ושוב עד שיוכנס קלט חוקי

```
#include <stdio.h>

int main()
{
    int grade = 0;

    do
    {
        printf("Enter a grade (0-100)\n");
        scanf("%d", &grade);
    }
    while ((grade < 0) || (grade > 100));

    printf("You entered a legal grade now\n");
    return 0;
}
```

הפקודה break בלולאות

הפקודה break:

- מפסיקה את ביצוע הלולאה הנוכחית
- התוכנית תמשיך לרוץ החל מהפקודה הראשונה שאחרי הלולאה
- משמשת למקרים בהם רוצים לסיים את הלולאה באמצע
- לפני סיום האיטרציה הנוכחית

דוגמא – חישוב ממוצע של עד 10 ציונים

- דרישות מהתכנית:
- לקלוט עד 10 ציונים מהמשתמש (או עד שמוכנס מספר שלילי)
- להדפיס את הממוצע

דוגמא – חישוב ממוצע של עד 10 ציונים


```
#include <stdio.h>

int main()
{
    int newNum = 0, num_elements = 0;
    double avg = 0.0;

    do
    {
        scanf("%d", &newNum);
        if (newNum < 0 )
            break;

        avg += newNum;
        ++num_elements;
    }
    while ( num_elements < 10 );

    avg /= num_elements;
    printf("The averages is %lf\n", avg);
    return 0;
}
```


הפקודה continue

:continue

- מפסיקה את האיטרציה הנוכחית של הלולאה
- התוכנית תמשיך לרוץ מתחילת האיטרציה הבאה
- במקרה של for נמשיך מפעולת הקידום.

דוגמא – חישוב ממוצע של 10 ציונים

נתעלם ממספרים שליליים

```
#include <stdio.h>

int main()
{
    int newNum = 0, num_elements = 0;
    double avg = 0.0;

    do
    {
        scanf("%d", &newNum);
        if (newNum < 0 )
            continue;

        avg += newNum;
        ++num_elements;
    }
    while ( num_elements < 10 );

    avg /= num_elements;
    printf("The averages is %lf\n", avg);
    return 0;
}
```

שאלות?